

Українська мова у світі

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті проаналізовано поширення української мови у світі у зв'язку з великою кількістю представників української діаспори на всіх континентах Землі. З'ясовано кількість української діаспори та особливості використання української мови в різних країнах світу.

Ключові слова: українська мова, українець, діаспора, емігрант.

Abstract

The spread of the Ukrainian language in the world due to the large number of representatives of the Ukrainian Diaspora on all continents of the Earth is analyzed in the article. The number of Ukrainian Diaspora and peculiarities of the use of the Ukrainian language in different countries is found out.

Keywords: the Ukrainian language, Ukrainian, Diaspora, emigrant.

Українська мова є однією з найдавніших живих слов'янських мов. У різні часи мовознавці висували різні гіпотези виникнення української мови. У наш час є дві гіпотези, визнані в наукових колах:

- концепція славіста, доктора філософії, академіка Ю. Шевельова – українська мова безпосередньо виділилася з праслов'янської мови [1, 1].

- концепція російського мовознавця О. Шахматова – українська мова виникла зі спільноруської прамови, від якої походять й інші “руські мови” (північно-великоруська, південно-великоруська та білоруська) [2, 2].

Українська мова – одна з наймелодійніших мов у світі. Філолог і фольклорист Ізмаїл Срезневський у 1834 році писав: „...багато хто впевнений, що ця мова – одна з найбагатших мов слов'янських, що вона не поступається богемській достатком слів і виразів, польській – мальовничістю, сербській – приємністю...” [3, 2].

Найважливіше для кожного народу – це його мова, у яку він вкладає всі свої здобутки, дослідження, відкриття [4, 1].

Мета роботи – з'ясувати функціонування й територіальне поширення української мови у світі. Актуальність дослідження полягає в тому, що українську мову використовують українці й представники інших національностей не лише в Україні, а й далеко за її межами.

Функціонування та поширення української мови за межами нашої держави в різних країнах усіх континентів тісно пов'язано з кількістю представників української діаспори. „Нашого цвіту по цілому світу”, – йдеться в українській народній приповідці.

Століття бездержавності, соціальний і національний гніт та інші негаразди розпорошували українців по всьому світу.

За офіційними даними, українців – близько 47 мільйонів. З них в Україні – 37,2 млн., у країнах Америки, Австралії, Західної Європи – понад 5 млн., ще 7 млн. – у країнах, що входили колись до складу Радянського Союзу. З них 4,4 млн. осіб живуть у Російській Федерації, у Казахстані близько одного мільйона, у Молдові – 620 тисяч, у Білорусі – 300000, у країнах Балтії – 200000, в Узбекистані та Киргизстані – 100 тисяч. Є регіони, суцільно заселені українцями: Берестейщина в Білорусі, Кубань, Зелений Клин у Росії тощо.

У Польщі українці становлять корінну етнічну групу, оскільки вони споконвіків жили на Бойківщині, Лемківщині, Підляшші, Холмщині, Надсянні – землях, що входили до складу Галицько-Волинського князівства. Однак українофобська операція “Вісла” 1944—1945 років стала причиною того, що близько 800 тисяч українців було переселено з Польщі в Україну, інших переселили з різних місць у Померанію та західні землі, де колись проживали німці.

Зараз у Польщі проживає близько 300-350 тисяч українців. Щоб уникнути дискримінації, українці були змушені приховувати свою національність, утримуватися від спілкування рідною мовою. У

1956 р. було дозволено видавати українську газету “Наше слово”. У 1970 р. лише 5% українських дітей у Польщі мали можливість навчатися рідною мовою. Існує український ліцей у Легніці й педагогічний ліцей у Бартошиці, що готує вчителів української мови. У Варшавському університеті на філологічному факультеті створений відділ української словесності. Серед українців у Польщі є визначні науковці та викладачі.

У Словаччині живе близько 100 тисяч українців у 30 селах навколо міста Пряшева. Історично цей регіон є продовженням Закарпаття. У місті Свиднику працює український відділ Пряшівського університету, видається українська преса, функціонують український музей, театр. Значної шкоди українській культурі тут в останні роки завдають ідеї русинства, які підтримує офіційна влада.

Автохтонне українське населення живе на території Румунії в Південній Буковині, Мараморощі, Добруджі, а українські поселенці є в кількох селах Банату. Значна кількість української інтелігенції живе в Бухаресті. У 1946 році, за офіційними даними, в Румунії нараховувалося близько 1 млн. українців. Було декілька шкіл з українською мовою викладання. Однак велася й досі ведеться політика посиленої румунізації українців. За часів правління І. Чаушеску у 80-х роках називали вже цифру 307 тис. українців, а зараз за офіційною статистикою українців тільки 70 тис, але називають себе українцями 200 тисяч чоловік. Зараз у Румунії в деяких школах викладається українська мова як предмет, є відділення україністики в Сучавському університеті. Виходять раз у два тижні дві українські газети у місті Грац.

У Німеччині живе близько 25 тисяч українців. У Мюнхені діє Український вільний університет (заснований 1921 р. у Празі), Український техніко-господарський інститут. Є українське видавництво, виходять тижневики “Шлях перемоги”, “Християнський голос”, кварталник “Рідна церква” (УАПЦ) та ін.

За неофіційною статистикою, у Франції проживає 80 тисяч українців у районах Ліона, Парижа. Тут діє “Українська наукова бібліотека імені Симона Петлюри”, є українські школи при деяких церковних парафіях. У Парижі при Вищій школі східних мов є відділ україністики, яким тривалий час керував професор Аркадій Жуковський, буковинець за походженням, один із співавторів праці “Буковина: її минуле і сучасне” (Париж, 1956) [5, 2].

Українська мова студіюється також на відділі славістики Університету № 8 міста Парижа. Тривалий час тут виходив тижневик “Українське слово”. У місті Марселі є науковий осередок Наукового товариства імені Шевченка (НТШ), який протягом багатьох років очолював редактор “Енциклопедії українознавства” професор Володимир Кубійович.

В Італії проживає мала кількість українців. Це в основному члени чернечих орденів, клерикали. Після заборони діяльності УГКЦ в Україні до Риму було переміщено чимало її інституцій. Наприкінці 60-х років у Римі відкрито Український католицький університет.

Близько 30 тисяч українців зараз нараховується в Англії. Діє “Українська видавнича спілка”, виходить тижневик “Українська думка”, кварталник “Відомості”.

В Австрії живе понад 15 тис. громадян українського походження. Життя української еміграції зосереджене у Відні. У Віденському університеті є лекторат української мови.

У кінці 80-х років у колишній Югославії нараховувалося близько 60 тисяч українців. Тут були українські навчальні початкові заклади, преса, книговидавництво. Українці Югославії називають себе русинами. Однак етнічні чистки, які проводили в останні роки як серби, так і хорвати, завдали українцям великої шкоди. Ситуація українців тут дуже важка, непрогнозована. Невеликі групи українців живуть у Швеції, Швейцарії, Данії, Бельгії та ін. В Аргентині живе близько 100 тисяч українців. Тут видаються тижневики “Українське слово”, “Наш клич”, місячник “Дзвін”, кварталник “Свангельська зірка”, сатиричний місячник “Мітла”. Є українські радіопередачі у Буенос-Айресі, а також у Чако, Кордові та Обері.

Нині в США українська етнічна група нараховує близько 2 мільйонів осіб. Емігранти турбуються про те, щоб їхні діти знали українську мову. Тут діє Українська Академія мистецтв та науки. При Гарвардському університеті є Український дослідний інститут з кафедрами української мови, літератури та історії України. У Вашингтоні перед Білим Домом установлено в 1964 р. пам’ятник Т.Г.Шевченкові. Видаються газети “Народна воля”, “Америка”, “Свобода”, часопис “Форум” та багато інших.

Згідно з інформацією канадської преси, українська етнічна група об’єднує 1 млн. осіб. Українці Канади мають значну кількість суботніх шкіл. Українська мова як предмет є також у багатьох загальноосвітніх школах, де вчиться близько 10 тисяч учнів. У місті Альберті є Канадський інститут

українських студій, що утримується на державні кошти. Українознавчі дослідження є в університетах Торонто, Вінніпега, Саскатуна та інших міст.

У Бразилії проживає близько 300 тисяч українців. Виходять тижневики “Праця”, “Хлібороб”, “Український місіонер”, з перервами виходить “Українська православна нива”. Велика площа міста Куритиби має назву “країна”. Видаються українською мовою книги релігійного змісту.

В Австралії проживає 35 тисяч українців. Тут виходять періодичні видання “Вільна думка”, “Українець в Австралії”, “Церковні вісті”, церковний кварталник “Наш голос”, видають твори українських письменників, є театральні та інші мистецькі колективи. При парафіях є українські школи. Діють кафедри української мови в університетах Мельбурна та Сіднею.

Отже, еміграція з України швидко зростає. У пресі є інформація, що за останні 12 років з України виїхало за кордон приблизно сім-вісім мільйонів українців. Серед них переважають особи жіночої статі. Українці з’явилися і в таких країнах, як Італія, Іспанія, Греція, Туреччина, Єгипет та інших, де раніше українських емігрантів зовсім не було. Багато з них вже осіли в цих країнах, однак їхня національна активність в нових місцях проживання ще ніяк себе не виявляє. Для цього потрібен час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Шевельов Ю. Чому общеруський язык, а не віборуська мова?/Ю.Шевельов. – Київ, 1994. –С.11
2. Масенко Л. Концепція «общерусского языка» Олексія Шахматова / Л.Масенко. – Київ, 2015. – С.2
3. Срезневський І. Погляд на пам’ятники української народної словесності / І. Срезневський. –К., 1834. – С.2
4. Панас Мирний. Рідна мова / П. Мирний // Твори: У 5 т. – Київ, 1955. – Т. 5. – С. 1.
5. Молодий буковинець // Сільські вісті. – 2004. – 19 листопада. – С. 2.

Дихніч Людмила Дмитрівна – студентка групи КІВ-16б, факультет комп’ютерних систем та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, м. Хмільник, Вінницька обл. malyishka13@yandex.ru

Науковий керівник: *Стадній Алла Сергіївна* – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, stadniy.alla@ukr.net

Dikhnich Lyudmila Dmitriyevna — student of KIV-16b, Faculty of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University KHMelnik, Vinnytsia Region malyishka13@yandex.ru

Supervisor: *Stadniy Alla Sergiyivna* – senior researcher of Philology, Department of linguistics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, stadniy.alla@ukr.net